

บทที่ 2 วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาความจริงใจในการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์โดยใช้มาตรวัดความเท็จ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความจริงใจ
2. วิธีตรวจสอบความจริงใจ
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความจริงใจ

ความจริงใจ หมายถึง ความบริสุทธิ์ใจ สุจริตใจ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2534) ถ้ากล่าวถึงความจริงใจในการตอบแบบสอบถาม หมายถึง ความเอาใจใส่ในการตอบแบบสอบถามของผู้ตอบ การไม่โกหกในการตอบ หรือเป็นสภาวะที่ผู้ตอบตอบแบบสอบถามด้วยการพิจารณา ไตร่ตรอง อย่างรอบคอบ ตอบด้วยความบริสุทธิ์ใจ สุจริตใจ จึงเป็นการตอบแบบสอบถามตามความรู้สึกที่แท้จริงของตน (Popham, 1981 : สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2537) เกี่ยวกับเรื่องความจริงใจ ยังไม่มีทฤษฎีความจริงใจโดยตรง แต่จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่า มีแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

1. ทฤษฎีทางจิตวิทยา Affective Arousal Theory ทฤษฎีนี้ มีมโนทัศน์ว่า อื่นทรีย์ย่อมแสดงพฤติกรรม หรือเข้าใกล้สิ่งที่พอใจ หรือหลบหลีกสิ่งที่ไม่เข้าใกล้สิ่งที่รบกวน ถ้าพฤติกรรมใดแสดงออกมา ทำให้เกิดอารมณ์ความพึงพอใจ เราก็มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ออกมาเรื่อย ๆ (สุชา จันทรเฒ, 2533) จะเห็นว่า อารมณ์ความพึงพอใจหรือเต็มใจนี้เอง คือ ความจริงใจ ถ้าเกี่ยวกับเรื่องการตอบแบบสอบถาม มีแนวเหตุผลที่น่าสนใจว่า ผู้ไม่ตอบแบบสอบถามกลับภายใน 2 สัปดาห์ก็มักไม่ตอบกลับเลย จึงต้องดำเนินการทวงถามแบบสอบถามกลับคืน ซึ่งการติดตามนั้นอาจจะเป็นการก่อให้เกิดผู้ตอบไม่เต็มใจตอบ หรือตอบเพื่อตัดความรำคาญ โดยการเดาตอบโดยไม่ได้อ่านข้อคำถาม หรือตอบโดยไม่ได้คิดอะไรเลย ทำให้ผู้ตอบไม่มีความคงที่

หรือไม่มีความคงเส้นคงวาในการตอบ ทำให้คุณภาพของคำตอบแตกต่างจากผู้ตอบก่อนการติดตาม (อุทุมพร จารมรมาณ,2530)

2. แนวความคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในการสื่อสาร การสื่อสารมีความเกี่ยวข้องกับความจริงใจในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งจะเกิดขึ้นหรือเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในกระบวนการสื่อสาร ที่สำคัญดังนี้

1. ผู้สื่อสาร (Message Sender) คือ ผู้มีเป้าหมายต้องการจะสื่อความ

2. ข่าวสาร (Message) หมายถึง ข้อมูล ข่าว ความรู้ ฯลฯ ที่ผู้ส่งต้องการให้ผู้รับได้ทราบ หรือกระทำบางอย่าง

3. ตัวนำข่าวสาร (Message Vehicle) คือสิ่งที่ผู้นำข่าวสารไปส่งผู้รับ ซึ่งเป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ส่งกับผู้รับ

4. ผู้รับข่าวสาร (Message Receiver) คือ บุคคลที่รับข้อมูลจากผู้ส่งต้องการให้รับ

5. การป้อนกลับข่าวสาร (Message Feedback) หมายถึง การตอบสนองต่อผู้รับข่าวสาร หรือข้อมูลที่ได้รับมา อาจเป็นความพึงพอใจ หรือความไม่พอใจ ปฏิบัติตาม หรือไม่ปฏิบัติตาม การตอบโต้อย่างรุนแรง หรือเฉย

การป้อนกลับข่าวสารมีความสำคัญ เป็นเป้าหมายที่ผู้ส่งสารต้องการให้เกิด การป้อนข่าวสารด้วยความพึงพอใจ ซึ่งจะให้สารที่ได้มาจากความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ให้สาร มีปัจจัยที่สร้างความพึงพอใจในการองค์การ ซึ่ง สายยศ นาวิการ (2527) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. ความพึงพอใจของคุณภาพของสื่อกลาง ปัจจัยดังกล่าวได้แก่ เอกสารลายลักษณ์อักษร ใช้ถ้อยคำดีแค่ไหน คุณค่าของข่าวสารที่ได้รับ และการมาถึงของข่าวสารอย่างทันทั่วทั้งที่ ปัจจัยเหล่านี้มีผลกระทบต่อความพึงพอใจของบุคคลต่อการติดต่อสื่อสาร

2. ความพึงพอใจความมีประสิทธิภาพของช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ปัจจัยดังกล่าวประกอบด้วยวิธีการเผยแพร่ข่าวสารในองค์การ เช่น หนังสือพิมพ์ บันทึก แถลงการณ์ และเอกสารลายลักษณ์อักษรอื่น ๆ ความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสารอื่น ๆ ความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสารเกี่ยวพันกับการมองของบุคคลว่า สื่อกลางขององค์การถูกใช้ในการเผยแพร่ข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด

3. ความพึงพอใจงานของบุคคล ปัจจัยดังกล่าวประกอบด้วย การเลื่อนตำแหน่งเงินเดือน สวัสดิการ และตัวงาน ความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ของงาน จะมีส่วนช่วยสร้างความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสาร

4. ความพึงพอใจความเพียงพอของข่าวสาร ปัจจัยดังกล่าว ประกอบด้วย ระดับความพึงพอใจข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย เทคนิคใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงทางการบริหาร แผนงานในอนาคต และผลการปฏิบัติงานส่วนบุคคลความพึงพอใจข่าวสารเกี่ยวกับองค์การที่ได้รับ จึงมีความสำคัญต่อแนวความคิดของความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสาร

5. ความพึงพอใจความสามารถเสนอแนะปรับปรุงให้ดีขึ้นของบุคคล ปัจจัยดังกล่าวประกอบด้วย การบอกกล่าวการเปลี่ยนแปลงเพื่อความมุ่งหมายของการปรับปรุงให้ดีขึ้น และกลยุทธ์ที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลง ความพึงพอใจประเภทของการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงถูกดำเนินการอย่างไร การได้รับการบอกกล่าว การเปลี่ยนแปลงมีความเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการสื่อสาร

6. ความพึงพอใจวิธีการติดต่อสื่อสารของเพื่อนร่วมงาน ปัจจัยดังกล่าวนี้ประกอบด้วย การติดต่อสื่อสารตามแนวนอน การติดต่อสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ และระดับความพึงพอใจที่ได้รับการอภิปราย และการได้รับข่าวสารจากเพื่อนร่วมงาน ปัจจัยเหล่านี้ แสดงความหมายว่า ความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสารเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน

วิธีตรวจสอบความจริงใจ

คุณภาพของคำตอบ หรือความจริงใจในการตอบมีความสำคัญมากต่อความเที่ยงตรงของผลการวิจัย เพื่อให้ได้คำตอบที่มีคุณภาพก่อนการนำไปวิเคราะห์ นักวิจัยและนักวิชาการหลายท่านได้พยายามหาเทคนิควิธีการในการตรวจสอบความจริงใจรวมทั้งหาวิธีที่จะป้องกันไม่ให้ผู้ตอบบิดเบือนจากสภาพความเป็นจริง วิธีการตรวจสอบคำตอบมีอยู่หลายวิธี แต่ละวิธีจะมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป แนวความคิดและวิธีการตรวจสอบคำตอบที่สำคัญและนิยมใช้ มีดังนี้

การตรวจสอบคำตอบ โดยวิเคราะห์เหตุผลตามหลักตรรกบท (syllogism) ที่ตั้งอยู่บนข้อสรุป (conclusion) ซึ่งได้จากมูลเหตุ (premises) โดยจะสะท้อนถึงบุคลิกภาพและความต้องการของผู้ตอบ วิธีนี้จะให้ผู้ตอบสรุปคำตอบจากสภาพ

การันต์ที่คล้ายคลึงกันตามหลักตรรกบท 2 ครั้ง เพื่อเปรียบเทียบกัน การให้เหตุผลในครั้งแรก เป็นข้อความที่ต้องการจะวัดทัศนคติจริง ๆ ส่วนการให้เหตุผลในครั้งหลัง เป็นการให้เหตุผลตามหลักตรรกบทเชิงควบคุม (control syllogism) คำตอบที่แสดงถึงความไม่คงที่หรือความไม่จริงใจของผู้ตอบ พิจารณาจากคำตอบที่ผู้ตอบตอบแตกต่างกันในตัวเลือกที่เป็นข้อสรุปที่คล้ายคลึงกัน (Morgan and Morton, 1943)

ในแบบสอบวัดสารสนเทศ (Information Test) เกี่ยวกับทัศนคติของผู้ตอบนั้น โดนัลด์ ที แคมป์เบลล์ (Donald T Campbell) ได้เสนอแนะการตรวจสอบคำตอบว่า ควรสร้างข้อสอบเป็นแบบปรนัย โดยมีเนื้อหาซึ่งผู้ตอบมีประสบการณ์น้อยมาก และเป็นข้อคำถามที่ยาก แบบสอบประเภทนี้ตั้งอยู่บนข้อตกลงที่ว่า ทิศทางในการเดาคำตอบของผู้ตอบ จะเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงทัศนคติหรือบุคลิกภาพของผู้ตอบ เป็นแบบสอบที่ซ่อนจุดมุ่งหมายที่แท้จริงเอาไว้ ตัวอย่างเช่น ให้ผู้ตอบเลือกรายชื่อหนังสือที่เคยอ่าน ดูผิวเผินเหมือนว่าจะเป็นการสำรวจความสนใจ แต่แท้จริงแล้ว ต้องการตรวจสอบความจริงใจของผู้ตอบ โดยรายชื่อของหนังสือทั้งหมดจะมีรายชื่อหนังสือบางเล่มที่ไม่มีตัวตนจริง ๆ แทรกไว้อยู่ ถ้าผู้ตอบเลือกหนังสือเหล่านี้ แสดงว่า เขาเป็นคนที่ไม่มีความจริงใจในการตอบ (Campbell, 1950)

มีวิธีการหนึ่งที่นักวิชาการบางท่าน พยายามสร้างแบบสอบที่จะช่วยป้องกันสภาพการตอบที่บิดเบือนจากความเป็นจริง คือ แบบสอบที่ให้ผู้ตอบเขียนคำตอบลงไปเอง จะช่วยลดการตอบแบบเดาสุ่ม ลดการตอบแบบมีทิศทางของคำตอบ หรือลดการแก้งัดตอบได้ แบบสอบที่มีคำตอบในแต่ละข้อเหมือนกันหมด เช่น มีคำตอบในลักษณะสเกลที่มีสเกลคะแนนลดหลั่นกันตามลำดับ (rating scale) ควรป้องกันที่ผู้ตอบจะแก้งัดตอบให้คำตอบไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งได้ ด้วยการสร้างข้อกระทงที่มีลักษณะข้อความไปในทางบวก และทางลบจำนวนเท่า ๆ กัน หรือไม่ก็ควรเป็นข้อความที่มีลักษณะไปในทิศทางเดียวกันหมดทุกข้อ

นอกจากนี้ ยังมีวิธีการสร้างข้อกระทงในแบบวัดทัศนคติและแบบวัดบุคลิกภาพที่เรียกว่า วิธีการบังคับให้ตอบ (force-choice technique) ข้อกระทงใช้ข้อความที่มีลักษณะไปในทิศทางเดียวกัน และมีน้ำหนักของข้อความใกล้เคียงกัน ในข้อกระทงหนึ่ง ๆ อาจมีข้อความย่อยอีก สอง สาม หรือสี่ข้อความก็ได้ ผู้ตอบจะแก้งัดตอบเพื่อให้คำตอบของเขาเป็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งได้ยาก (Berkowitz and Wolkon: 1964, Mehrens and Lehman, 1978: อนาสตาซี แอน, 2519)

ในแบบสอบถามที่ใช้สเกลแบบสะสม (cumulative scale) อาจช่วยตรวจสอบความตั้งใจของผู้ตอบได้ โดยมีหลักการสร้างข้อความจัดเรียงลำดับข้อความจากข้อความที่มีความหมายในทางลบมากไปเรื่อย ๆ ถึงตรงกลาง และไปในทางบวก ตัวอย่างเช่น

งานที่ทำได้คือ

	ใช่	ไม่ใช่
1. ผู้ช่วยพยาบาล
2. พยาบาล
3. หัวหน้าพยาบาล

ถ้าผู้ตอบทำเครื่องหมายที่ “ หัวหน้าพยาบาล ” เขาควรทำงาน “พยาบาล” และ “ผู้ช่วยพยาบาล” ได้ด้วย แต่ถ้าผู้ทำเครื่องหมายสับสนเป็นตอบ ใช่ ในข้อ 3 แต่ ไม่ใช่ ในข้อ 1,2 แสดงว่า เขาไม่ตั้งใจตอบ (อุทุมพร จามรมาน , 2537)

โฟซีส และริชเชอร์ (Forcese and Richer, 1973) ได้เสนอแนะวิธีการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามไว้ 2 ประการ คือ ประการแรก การตรวจสอบแบบเดาสุ่ม (random prove) สามารถทำได้โดยการใช้คำถามปลายปิดหรือปลายเปิด โดยการสุ่มคำถาม แล้วทำการสัมภาษณ์ซ้ำทันที ประการที่สอง การใช้คำถามตรวจสอบ (cross-check questions) ซึ่งสามารถทำได้โดยตรวจสอบคำตอบที่ได้จากผู้ตอบกับแหล่งข้อมูลอื่น ๆ และตั้งคำถามไว้เกินกว่า 1 คำถามไว้ในแบบสอบถาม เพื่อให้ได้คำถามอย่างเดียวกัน และแยกไว้คนละตอนของแบบสอบถาม

ยังมีผู้เสนอแนะการตรวจสอบคุณภาพคำตอบซึ่งมีหลักการคล้าย ๆ กัน เช่น ใช้วิธีการสุ่มซ้ำในทุกตอนของเนื้อหาในแบบสอบถาม (พงษ์เทพ วรภิกโกภคการ , 2524) หรือดูความสอดคล้องกันในคำตอบว่า ข้อมูลที่ได้มาสอดคล้องกันหรือไม่ โดยที่ คำถามทั้งสองต้องไม่เหมือนกัน และแยกไว้คนละตอนของแบบสอบถาม (อำนวยวิทย์ ชูวงศ์ , 2519 อ้างใน Schussler, 1964) ในทำนองเดียวกัน อุทุมพร จามรมาน (2533) ได้เสนอแนะการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยวิธีการตรวจสอบความเที่ยงของข้อมูล (reliability) เป็นการตรวจสอบความคงเส้นคงวาในการตอบ โดยตรวจสอบจากคำถามที่สร้างขึ้นในเครื่องมือ 2-3 ข้อที่ต้องการคำตอบเหมือนกัน และวิธีการตรวจสอบความตรงของข้อมูล (validity) ซึ่งตรวจสอบด้วยการถามข้อมูลด้านข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้ตอบ แล้วนำข้อมูลที่ได้รับไปตรวจสอบกับข้อมูลที่มีการจัดเก็บบันทึกไว้เรียบร้อยแล้ว (secondary data)

มีแบบสอบมาตรฐานและแบบสำรวจที่สร้างขึ้น โดยมีการแทรกวิธีการตรวจสอบความตั้งใจในการตอบ ประปนไว้ระหว่างชุดของข้อกระทงของแบบสอบชุดนั้น ๆ ซึ่งรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

แบบสอบชุด CEI (Test of the Charector Education Inquiry) เป็นลักษณะของแบบสอบประเภทสร้างสถานการณ์ (situation test) โดยสร้างสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับความเป็นจริงขึ้นมา แล้วศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้ตอบ ซึ่งจะสะท้อนถึงพฤติกรรมหลายอย่างรวมทั้งความซื่อสัตย์ด้วย ตัวอย่างการทดสอบ เช่น ให้ผู้ตอบตอบแบบทดสอบธรรมดาทั่วไป เมื่อทำเสร็จ นำกระดาษคำตอบมาถ่ายสำเนาเอกสารเอาไว้ ไม่ให้ผู้ตอบรู้ แล้วให้ผู้ตอบแต่ละคนตรวจคำตอบของตนเอง โดยผู้ดำเนินการสอบเป็นผู้เฉลยให้ นำคะแนนทั้งสองมาตรวจสอบว่า ได้คะแนนตรงกันหรือไม่ ถ้าตรงกัน แสดงว่า ผู้ตอบมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง (อนาสตาซี แอน, 2519)

แบบสอบชุด EPPS (Edwards Personal Preference Schedule) ใช้วิธีการตรวจสอบโดยแทรกข้อความที่ซ้ำกันสลับไว้ในข้อคำถามต่าง ๆ มีข้อที่ซ้ำกัน 15 ข้อ ถ้าผู้ตอบตอบข้อคำถามที่ซ้ำกันตรงกันมากที่สุด แสดงว่าคำตอบของเขาคงที่ เขาคั่งใจตอบ แต่ถ้าตรงกันน้อย แสดงว่า ผู้ตอบไม่ตั้งใจตอบจริง

แบบสำรวจชุด Kuder Interest Inventory แบบสำรวจนี้ถือเอาคะแนนที่เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบความจริงใจ จากการนับจำนวนคำตอบที่ผู้ตอบไม่ค่อยเลือกตอบ ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงจากข้อกระทงเหล่านี้ แสดงว่า ตอบอย่างสุ่ม และไม่ตั้งใจตอบ

แบบสำรวจชุด MCI (Minesota Counselling Inventory) เป็นแบบสำรวจที่ใช้ให้คำปรึกษา มีคะแนนตรวจสอบคำตอบอยู่ 2 ประเภท คือ ประเภทแรก คะแนนที่น่าสงสัย (Question Score: ?) ได้แก่ จำนวนครั้งที่ผู้ตอบเว้นว่างเอาไว้ ถ้ามีการเว้นว่างไว้มาก แสดงว่า คำตอบของเขาเป็นที่น่าสนใจ ควรจะมีการทดสอบใหม่ในภายหลังอีกครั้งหนึ่ง ประเภทที่สอง คะแนนความตรง (Validity Score : V) เป็นคะแนนที่ได้จากข้อกระทงซึ่งถือว่าเป็นที่ยอมรับของสังคมชั้นสูงมาก คนที่ได้คะแนนสูงในข้อกระทงเหล่านี้ แสดงว่า แกล้งตอบแบบยกยอตนเองจนเกินความเป็นจริง

แบบสำรวจชุด CPI (California Psychological Inventory) ประกอบไปด้วยข้อกระทงทั้งหมด 480 ข้อ มีคะแนนที่ใช้ตรวจสอบความจริงใจในการตอบอยู่ 3 ประเภท คือประเภทแรก การเป็นอยู่ดี (Sense of well-being : Wb) เป็นคะแนนที่ได้จากคำตอบที่ผู้ตอบแกล้งตอบว่า ตนเองเป็นคนไม่ดี (fake bad) ประเภทที่สอง ความประทับใจในค่านดี (Good impression : Gi) เป็นคะแนนที่ได้จากคำตอบที่

ผู้ตอบกำลังตอบยกยอตนเองดีเกินความเป็นจริง และประเภทที่สาม การเลือกร่วมกัน (Communality : Cm) เป็นคะแนนที่ได้จากข้อกระทงที่เลือกคำตอบซึ่งตรงกับผู้ตอบส่วนมาก (อนาสตาซี แอน, 2519)

แบบสำรวจชุด MMPI (Minesota Multiphasic Personality Inventory) สร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์ในการตรวจค้นหาเงื่อนไขแห่งพฤติกรรมแปรปรวน ว่ามีอยู่ในตัวบุคคลบ้างหรือไม่เพียงใด ในระยะเริ่มแรกของการสร้าง แบบสำรวจนี้ประกอบด้วยข้อกระทงที่ต้องการคำตอบว่า ใช่ (True) ไม่ใช่ (False) และ ตอบไม่ได้ (Cannot say) จำนวนทั้งสิ้น 550 ข้อ แต่ในปัจจุบันแบบสำรวจนี้ประกอบด้วยข้อกระทงทั้งหมด 566 ข้อ ในบรรดาข้อกระทงทั้งหมดที่ถาม มีส่วนหนึ่งที่สร้างขึ้นเพื่อตรวจสอบความจริงใจในการตอบโดยเฉพาะแทรกอยู่ มี 4 ประเภท คือ

1. คะแนนที่น่าสงสัย (Question Score : ?) หมายถึง จำนวนครั้งที่นับจากการตอบในคำตอบที่ว่า *ตอบไม่ได้* ซึ่งถ้าคำตอบประเภทนี้มาก จะทำให้ไม่สามารถที่จะเปรียบเทียบคะแนนได้ และถือว่าเป็นคำตอบที่ไม่สมบูรณ์

2. คะแนนความเท็จ (Lie Score : L) แบบสำรวจชุดนี้มีข้อกระทงอยู่จำนวน 15 ข้อ ที่เกี่ยวกับการกระทำซึ่งเป็นที่พึงพอใจของสังคม ซึ่งจะมีบุคคลเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่จะตอบตามความเป็นจริงเช่นนั้น เช่น ข้อกระทงที่ว่า *ข้าพเจ้าชอบทุกคนที่ข้าพเจ้ารู้จัก* ดังนั้นถ้าบุคคลใดตอบข้อกระทงดังกล่าวเหล่านี้ว่า *ใช่* เป็นจำนวนมาก ๆ จะเป็นการตอบที่บิดเบือนความเป็นจริง

3. คะแนนความตรง (Validity Score : F) จำนวนข้อกระทงในแบบสำรวจที่จะให้คะแนนชนิดนี้มีจำนวนทั้งหมด 64 ข้อ ซึ่งเป็นข้อกระทงที่มีผู้ตอบกลุ่มมาตรฐานทั่วไปไม่เลือกตอบ ข้อกระทงทั้ง 64 ข้อนี้ เกี่ยวข้องกับการผสมผสานกันของข้อบกพร่องต่าง ๆ ซึ่งไม่ค่อยเกิดขึ้นแก่บุคคลที่มีอาการป่วยทางจิต การตีความหมายการตอบข้อความเหล่านี้คือ บุคคลที่ตอบแสดงถึงความเป็นคนสะเพร่า หรือไม่เข้าใจในคำชี้แจงแบบสำรวจ

4. คะแนนปรับแก้ (Correction Score : K) ได้แก่คะแนนจากข้อกระทงซึ่งมีลักษณะสัมพันธ์กันระหว่างคะแนน F และ K กล่าวคือ ถ้าได้คะแนนสูงในข้อเหล่านี้ แสดงว่าผู้ตอบตอบแบบยกยอตนเองจนเกินความเป็นจริง (fake good) และถ้าได้คะแนนต่ำ แสดงว่าผู้ตอบกำลังตอบให้เลว (fake bad)

โดยปรกตินั้น คะแนนที่ได้จากการตอบในข้อ 1, 2 และ 3 นั้น ใช้ในการพิจารณาการตอบแบบสำรวจทั่วไป ถ้าผู้ตอบมีคะแนนเหล่านี้สูง จะถือว่าการตอบของเขาไม่สมบูรณ์และไม่มีความจริงใจในการตอบ (บุญส่ง นิลแก้ว, 2519)

แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem Inventory) สร้างขึ้นโดย สแตนเลย์ กูเปอร์สมิท (Stanley Coopersmith, 1984) เพื่อใช้วัดการเห็นคุณค่าในตนเองทั้งในกลุ่มเด็กและผู้ใหญ่ แบบวัดที่สร้างขึ้นมี 3 ฉบับ คือ แบบวัดการเห็นคุณค่าฉบับนักเรียน (school form) ฉบับนักเรียนแบบสั้น (school short form) และ ฉบับผู้ใหญ่ (adult form) ในแบบแรกมีข้อกระทงทั้งหมด 58 ข้อ โดย 50 ข้อจะวัดเกี่ยวกับทัศนคติของตนเองเกี่ยวกับ เพื่อน พ่อแม่ โรงเรียน และความสนใจส่วนตัว ส่วนข้อกระทงอีก 8 ข้อ เป็นการวัดความจริงใจของผู้ตอบ สำหรับการแบ่งแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองออกเป็นรายด้าน ประกอบด้วย ด้านตนโดยทั่วไป (General self) ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน (Social self-peers) ด้านบ้าน-พ่อแม่ (Home-parents) ด้านวิชาการ-โรงเรียน (School-academic) และรายด้านการวัดความจริงใจของผู้ตอบ (Lie scale) ซึ่งข้อกระทงแทรกอยู่แบบสลับในข้อกระทงทั้งหมด ผลการตอบของผู้ตอบในด้านนี้จะแยกคิดต่างหาก เป็นตัวชี้ถึงการป้องกันตนเองและจะเป็นข้อความที่ผู้ตอบจะต้องตอบปฏิเสธ ถ้าผู้ตอบตอบด้วยความซื่อสัตย์และประเมินตนเองอย่างตรงไปตรงมา ส่วนในแบบวัด 2 ฉบับหลัง เป็นการพัฒนาโดยลดจำนวนข้อเหลือ 25 ข้อ แต่เนื้อหาคงเดิม ปรับด้านสำนวนภาษาให้เหมาะสม โดยเฉพาะในแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับผู้ใหญ่

จะเห็นว่าวิธีตรวจสอบความจริงใจที่เสนอมานี้ สามารถทำได้หลายวิธี ซึ่งแต่ละวิธีมีความเหมาะสมในการนำไปใช้แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อของผู้สร้างแบบสอบถามหรือแบบสำรวจนั้น ๆ อย่างไรก็ดี แต่ละวิธีล้วนแล้วใช้เทคนิคเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพของข้อมูลก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ และในวิธีที่เสนอมานี้ มีหลายวิธีที่ใช้มโนทัศน์อย่างเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกันในการตรวจสอบความจริงใจ ซึ่งพอจะแยกเป็น 2 ประการหลัก ดังนี้คือ *ประการแรก* ใช้หลักความสอดคล้องหรือมโนทัศน์เรื่อง consistency, reliability เป็นตัววัดความจริงใจ *ประการที่สอง* ใช้หลักที่นอกเหนือจากประการแรก คือใช้ข้อกระทงหรือวิธีการวัดพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์โดยตรง เป็นตัววัดความจริงใจในการตอบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบความจริงใจของผู้ตอบ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเซตคำตอบ (response set) สเกลวัดความพึงปรารถนาของสังคม (social desirability scale) การแกล้งตอบ (faking) และความคงที่ของผู้ตอบ (self consistency) สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเซตคำตอบ (response set)

แคมป์เบลล์ และทรอคแมน (Campbell and Trockman) ได้ศึกษาผลของการใช้สเกลตรวจสอบคำตอบในแบบสำรวจชุด MVII (The Minesota Vocational Interest Inventory) โดยใช้ข้อกระทงที่มีผู้เลือกตอบน้อยมาก ซึ่งผู้วิจัยทั้งสองเลือกข้อกระทงจากการวิจัยที่ผ่านมาแล้ว เลือกข้อกระทงที่มีผู้ตอบน้อยตั้งแต่ 5-9% นำแบบสำรวจชุด MVII ไปทดลองกับ 4 กลุ่ม กลุ่มแรก มี 27 คน ให้ผู้ตอบแบบสุ่มลงในกระดาษคำตอบ โดยผู้ดำเนินการสอบไม่ได้แจกตัวแบบสอบให้ กลุ่มที่สอง จำนวน 30 คน ให้ตอบแบบสุ่มเช่นกันแต่เป็นการสุ่มโดยใช้ตารางเลขสุ่ม กลุ่มที่สาม เป็นผู้ตอบมาตรฐานคือ กลุ่มนักเรียนพาณิชย จำนวน 98 คน ตอบแบบสำรวจ MVII 2 ครั้ง ทิ้งช่วงห่างกัน 30 วัน และกลุ่มที่สี่ เป็นผู้ป่วยโรคจิตที่กำลังรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล จำนวน 16 คน ตอบแบบสำรวจตามปกติเหมือนกลุ่มที่สาม ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. คะแนนจากสเกลตรวจคำตอบ ของทั้งกลุ่มหนึ่งและกลุ่มสอง เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มมาตรฐาน คือ กลุ่มที่สามมีค่าแตกต่างกัน และคะแนนจากสเกลตรวจคำตอบของกลุ่มที่หนึ่งและสอง มีค่าใกล้เคียงกันมาก

2. คะแนนจากสเกลการตรวจคำตอบ ของกลุ่มที่สามในครั้งที่ 1 และ 2 ไม่แตกต่างกัน และมีความเที่ยงของสเกลตั้งแต่ .58-.83

3. คะแนนจากสเกลตรวจคำตอบ ระหว่างกลุ่มมาตรฐาน กับกลุ่มที่สี่ แตกต่างกัน

จะเห็นว่า งานวิจัยของเขาทั้งสองที่ศึกษาถึงเซตคำตอบประเภทที่ผู้ตอบรีบเร่งหรือตอบโดยไม่ให้อุทิศแบบสอบถามเลย โดยใช้สเกลตรวจสอบคำตอบ คือ ข้อ

กระทงที่มีผู้ตอบน้อย สามารถแยกกลุ่มผู้ตอบที่ตอบอย่างจริงจังออกจากกันได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Campbell and truckman,1963)

เคาซ์ และเคนนิสตัน (Couch and Kenniston , 1960) ได้ศึกษาสเกลการยอมรับคำตอบ (Agreement response scale) หลังจากการวิเคราะห์แล้ว ได้ข้อกระทงของสเกลการยอมรับคำตอบทั้งหมด 15 ข้อ โดยขั้นแรกข้อกระทงนี้สร้างจากมโนทัศน์ทางจิตวิทยา จำนวน 200 ข้อ อีก 360 ข้อ นำมาจากสเกลแบบวิธีวิธีพันธ์ต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกัน (เช่น ดี คู่กับ ชั่ว) ส่วนที่เหลือนำมาจากแบบสอบถามต่าง ๆ เช่น แบบสอบถามความรู้สึกของเดวิด (David's Affect Questionair) แบบวัดบุคลิกภาพ 16 ด้านของแคทเทล (Cattell's 16 P.F. Personality Inventory) เป็นต้น คำตอบเป็นแบบลิเคิร์ต มี 7 ระดับ จากเห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) ไปจนถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (7) ผลการวิเคราะห์รายข้อ ปรากฏว่า ได้ข้อกระทงที่ให้ค่าสหสัมพันธ์สูงกับคะแนนรวม จำนวน 15 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยสรุปว่า ข้อกระทงทั้ง 15 ข้อ เป็นสเกลการยอมรับคำตอบที่ถือเป็นเซตคำตอบประเภทหนึ่งซึ่งเป็นสเกลที่สั้นและดีที่สุดในการวัดแนวโน้มของการยอมรับคำตอบ

นอกจากนี้ อาร์ อาธานาเซียว (R. Athanasiou ,1968) ได้สร้างสเกลเอฟแบบสมมาตร (Balance - F scale) เพื่อวัดคุณลักษณะด้านการเชื่อฟังผู้มีอำนาจ (authoritarianism) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของเซตคำตอบ โดยสร้างข้อกระทงในทิศทางบวก และลบจำนวนเท่าๆ กัน คือ คัดเลือกข้อกระทงที่ให้ค่าสหสัมพันธ์กับคะแนนรวมในทางบวกสูงสุด จำนวน 14 ข้อ และข้อกระทงที่ให้ค่าสหสัมพันธ์กับคะแนนรวมในทางลบสูงสุด จำนวน 14 ข้อ รวมทั้งหมด 28 ข้อ นำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เรียนวิชาวิศวกรรมเป็นวิชาเอกในปีที่ 1 แต่พอขึ้นเรียนในปีที่ 2 เปลี่ยนไปเลือกวิชาอื่นเป็นวิชาเอกแทน จำนวน 11 คน และกลุ่มที่เลือกเรียนวิชาวิศวกรรมเป็นวิชาเอกไปจนจบหลักสูตร จำนวน 347 คน ผลปรากฏว่า ได้ค่าความเที่ยงของสเกลแบบสองขั้วเท่ากับ .86 มีข้อกระทง 4 ข้อ ที่ไม่สามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างทั้งสองกลุ่มได้ คะแนนของกลุ่มที่ชอบเปลี่ยนวิชาเอกสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ชอบเปลี่ยนวิชาเอกเกือบทุกด้าน ข้อกระทงในทิศทางบวกน่าจะเป็นตัวทำนายที่ดีกว่าข้อกระทงในทิศทางลบ

จากงานวิจัยเกี่ยวกับเซตคำตอบ จะเห็นว่า เซตคำตอบที่อาจเกิดขึ้นได้ในการตอบแบบสอบถาม คือ การตอบแบบภาวะจำยอมเงียบ ๆ (acquiescence) การตอบแบบเดาสุ่ม (quessing) และการตอบที่ต้องการความเร็วโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับสเกลวัดความพึงปรารถนาของสังคม (social desirability scale)

เอ เอ็ดเวิร์ด (A. Edwards, 1957) เป็นผู้ริเริ่มสร้างสเกลวัดความพึงปรารถนาของสังคม เขามีความเชื่อว่า ในการตอบแบบทดสอบหรือแบบสอบถามนั้น ผู้ตอบบางคนจะตอบคล้อยตามความพึงปรารถนาของสังคม โดยไม่คำนึงถึงความคิดเห็นที่แท้จริงของตนเอง คำตอบที่ได้จึงเชื่อถือได้น้อย เพื่อเป็นการตรวจสอบคำตอบ และจำแนกบุคคลที่ชอบคล้อยตามความพึงปรารถนาของสังคมออกจากกลุ่มผู้ตอบทั้งหมด เอ็ดเวิร์ดจึงได้ทดลองสร้างสเกลวัดความพึงปรารถนาของสังคม โดยเลือกข้อกระทงจากแบบสำรวจชุด MMPI จำนวน 79 ข้อ ข้อกระทงเหล่านี้ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 10 คน ซึ่งเห็นสอดคล้องกันว่า วัดความพึงปรารถนาของสังคม จากการวิเคราะห์รายข้อ มีข้อกระทงที่ใช้ได้ 39 ข้อ นำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างชาย 84 คน หญิง 108 คน ได้ค่าเฉลี่ยของกลุ่มชายเท่ากับ 28.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.5 กลุ่มหญิงได้ค่าเฉลี่ย 27.1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.5 ค่าความเที่ยงแบบแบ่งครึ่งเท่ากับ .83 ได้ค่าสหสัมพันธ์กับสเกลแบบ K ของแบบสำรวจชุด MMPI ก่อนข้างสูง คือ .81

ผลการวิจัยของเอ็ดเวิร์ด ทำให้ โบริสโลว์ (Borislow, 1958) นำแบบสอบชุด EPPS ของ เอ็ดเวิร์ด มาใช้เป็นเครื่องมือทดสอบกลุ่มตัวอย่างจำนวน 19 คน เป็นชาย 9 คน หญิง 10 คน ซึ่งเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย แบ่งการตอบเป็น 2 ครั้ง ครั้งแรก ผู้ตอบได้รับการชี้แจงให้ตอบแบบลักษณะตามความเป็นจริง และครั้งที่สองใน 2 สัปดาห์ต่อมา โดยกลุ่มตัวอย่างถูกแบ่งเป็น 3 กลุ่ม จำนวนชายหญิงในแต่ละกลุ่มใกล้เคียงกัน ซึ่งกลุ่มแรก ให้ตอบตามความเป็นจริงเหมือนครั้งแรก กลุ่มที่สอง ให้เลือกตอบในสิ่งอันเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม และกลุ่มที่สาม ให้เลือกตอบตามบุคลิกลักษณะ ผลการวิจัยสรุปว่า

1. ผู้ตอบสามารถแก้งคำตอบแบบสอบชุด EPPS ได้ ถ้าภายใต้คำชี้แจงให้ผู้ตอบตอบตามความพึงปรารถนาของสังคมและตามความต้องการของตนเอง
2. ชุดข้อกระทงของแบบสอบชุด EPPS ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบบังคับให้ตอบ (force-choice) ช่วยลดการแก้งตอบให้น้อยลง

เกี่ยวกับการแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่มดังกล่าว คราวน์และมารโลว์ (Crown and Marlow, 1964) เห็นว่า แท้ที่จริงแล้วสรุปได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ตอบตามหลักความจริงและกลุ่มที่ตอบคล้อยตามประเพณี ซึ่งหมายถึง ตอบตามความพึงปรารถนาของสังคม เขาทั้งสองได้ทดลองสร้างสเกลวัดความพึงปรารถนาของสังคมขึ้น โดยครั้งแรกสร้างข้อกระทงขึ้นทั้งหมด 50 ข้อ แบ่งเป็นข้อความซึ่งถูกต้องตามหลักประเพณีแต่ไม่ถูกต้องตามหลักความเป็นจริง 25 ข้อ อีก 25 ข้อ เป็นข้อความที่ถูกต้องตามหลักความเป็นจริงแต่ไม่ยอมรับตามหลักประเพณี แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตัดสินเมื่อนำไปทดสอบกับนักศึกษาวิชาจิตวิทยากลุ่มหนึ่ง และทำการวิเคราะห์รายข้อ ได้ข้อความที่ใช้ได้ 33 ข้อ แบ่งเป็นข้อความในทิศทางบวก 18 ข้อ และอีก 15 ข้อ เป็นข้อความในทิศทางลบ มีค่าความเที่ยงแบบความคงที่ภายใน (KR-20) เท่ากับ .88 และมีค่าความเที่ยงแบบวัดซ้ำที่ช่วงห่าง 1 เดือน เท่ากับ .88 เช่นเดียวกัน เกณฑ์ปกติได้จากการทดสอบกับนักศึกษาจำนวน 1400 คน กลุ่มเพศชายได้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 15.1 และ 5.6 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มเพศหญิงได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.8 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.5 สเกลที่สร้างขึ้นนี้ยังไม่ค่อยดีเท่าที่ควร เพราะให้ค่าสหสัมพันธ์กับแบบสำรวจมาตรฐานชุด MMPI ค่อนข้างต่ำ

จากงานวิจัยที่เสนอมา จะเห็นว่า ในการตอบแบบทดสอบหรือแบบสอบถาม นั้น ผู้ตอบอาจตอบด้วยความจริงใจ คือ ตอบตามความเป็นจริง หรืออาจตอบตามความพึงปรารถนาของสังคมก็ได้ ดังนั้นสเกลที่สร้างขึ้นเพื่อวัดความพึงปรารถนาของสังคม จึงมีส่วนช่วยในการจำแนกได้ว่าผู้ตอบตอบตามความเป็นจริงหรือแกล้งตอบ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการแกล้งตอบ (faking)

ชอร์ (Shaw, 1962) ทำการวิจัยเพื่อตรวจสอบการแกล้งตอบในการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน ในกลุ่มตัวอย่างนิสิตระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 94 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ทดสอบ 2 ครั้ง โดยผู้ตอบได้รับการสมมติว่ากำลังสอบเข้าทำงานในตำแหน่งผู้ควบคุมงาน และได้รับการชี้แจงให้ตอบแบบซื่อสัตย์ (H) และไม่ซื่อสัตย์ (D) สลับกัน คือ DH HD DD HH ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. คะแนนที่ได้รับการชี้แจงให้ตอบแบบซื่อสัตย์ (H) กับคะแนนที่ได้รับการชี้แจงว่าให้ตอบแบบแกล้งตอบหรือไม่ซื่อสัตย์ (D) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. คะแนนของกลุ่มที่ไม่ซื่อสัตย์หรือแกล้งตอบ (D) ไม่ได้รับการตัดสินให้เข้าทำงานมากไปกว่ากลุ่มที่ตอบอย่างซื่อสัตย์ (H)

ผลการวิจัยของ ซอร์ สรุปลงในเชิงชี้แนะว่า ผู้ตอบสามารถแกล้งตอบได้ แต่ไม่มีผลใด ๆ มากนักต่อการรับสมัครบุคคลเข้าทำงาน ผลการวิจัยของซอร์ ทำให้ ไคลน์ และโอเวน (Klein and Owens ,1965) ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการแกล้งตอบระหว่างแบบสอบถามที่เป็นอัตรัยกับแบบสอบถามที่เป็นปรนัย โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม ซึ่ง 2 กลุ่มแรก เป็นนิสิตในระดับมหาวิทยาลัย มี 40 คน และ 18 คน ตามลำดับ ส่วนกลุ่มที่ 3 เป็นคณะกรรมการสอบสัมภาษณ์ในการคัดเลือกนิสิตปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยเดียวกัน จำนวน 79 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของผู้สอบเข้าทำงานในตำแหน่งนักวิทยาศาสตร์ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ปรนัย ใช้การตอบแบบให้หน้าหนักคะแนน และแบบอัตรัย ให้ผู้ตอบกรอกรายละเอียดต่าง ๆ แบ่งการตอบในแต่ละกลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ตอบ 2 ครั้ง ครั้งแรกให้ตอบอย่างซื่อสัตย์ เว้นช่วงห่างอีก 1 สัปดาห์ให้ตอบอีกครั้ง เป็นครั้งที่ 2 โดยผู้ตอบได้รับคำแนะนำว่า ตัวเขาเองกำลังสมัครเข้าทำงานในตำแหน่งนักวิทยาศาสตร์ ให้แกล้งตอบเพื่อให้ตัวเองได้รับการคัดเลือกเข้าทำงาน

กลุ่มที่ 2 ตอบครั้งเดียว ภายใต้คำชี้แจงว่า ตัวเขาเองกำลังสมัครเข้าทำงานในตำแหน่งนักวิทยาศาสตร์ ให้เขาแกล้งตอบ เพื่อให้ได้รับการคัดเลือก

กลุ่มที่ 3 ให้ตอบตามความคิดเห็นของเขาว่า นักวิทยาศาสตร์ที่ดีมีความสามารถควรมีลักษณะอย่างไร ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ผู้ตอบสามารถแกล้งตอบได้ทั้งในแบบปรนัยและอัตรัย แต่อัตรัยแกล้งตอบได้ยากกว่า

2. กลุ่มที่ 1 แกล้งตอบได้ดี คือ ได้คะแนนสูงกว่ากลุ่มที่ 2 เนื่องจากเคยมีประสบการณ์จากการตอบอย่างซื่อสัตย์ในการตอบครั้งแรกมาแล้ว จึงรู้วิธีการแกล้งตอบได้ดีกว่า

สไตน์บอค (Steinbock,1977) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการจัดฟอร์มของข้อกระทง 3 ฟอร์ม โดยคำนึงถึงค่าความเที่ยง การแกล้งตอบ และการยอมรับของผู้ตอบ ฟอร์มแรก คัดเลือกข้อกระทงมาจากแบบวัดบุคลิกภาพของ Thondike (Thondike Dimension of Temperrament) มีทั้งหมด 20 เซท เซทละ 10 ข้อ วิธีการตรวจสอบ

ในแต่ละเซท คือ ให้ตัวเขาเองเลือกข้อกระทงที่คล้ายกับตัวเขาเองมากที่สุด 3 ข้อ และคล้ายกับตัวเขาเองน้อยที่สุด 3 ข้อ ฟอรมที่สอง ใช้ข้อกระทงชุดเดิมแต่จัดทีละ 4 (Tetrads) ได้ 50 ข้อ ให้ผู้ตอบให้นำหน้าห้คะแนนตัวเขาเอง ในสเกลการให้คะแนนแบบ 9 ระดับ โดยมีข้อจำกัดว่า ข้อความ 2 ใน 4 จะต้องไม่ได้รับการให้นำหน้าใน ระดับเดียวกัน ฟอรมที่สามเหมือนกับฟอรมที่สอง แต่ให้ผู้ตอบใช้วิธีการจัดลำดับแทนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา แบ่งเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มตอบชุดเดิม 2 ครั้ง ครั้งแรกขอร้องให้ตอบอย่างจริงจัง ครั้งที่สองผู้ตอบได้รับคำชี้แจงให้ตอบในลักษณะที่สร้างความประทับใจที่ดีที่สุดต่อตัวเขาเอง ในการตอบครั้งที่สอง ทั้งช่วงห่างจากครั้งแรก 2 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า แบบสอบแบบฟอรมที่สอง ซึ่งถือเป็นกลุ่มทดลอง ไม่ได้ให้ผลดีกว่าฟอรมอื่น ๆ

จะเห็นว่า งานวิจัยเกี่ยวกับกับการแก้งตอบในแบบสอบถามโดยทั่วไป จะได้ผลค่อนข้างตรงกันว่า ผู้ตอบสามารถแก้งตอบได้

งานวิจัยเกี่ยวกับการวัดความคงที่ของผู้ตอบ (Self consistency)

งานวิจัยเกี่ยวกับการวัดความคงที่หรือความสอดคล้องของผู้ตอบ มีการศึกษาอย่างกว้างขวางทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย โดยศึกษาในรูปแบบและเนื้อหาแตกต่างกัน อย่างเช่น

ผลจากการวิจัยเกี่ยวกับสเกลวัดความพึงปรารถนาของสังคม ที่เชื่อว่าบุคคลที่ได้คะแนนสูงในสเกลเหล่านี้ มีแนวโน้มที่จะตอบแบบสอบถามคล้ายตามความพึงปรารถนาของสังคมมากกว่าที่จะตอบตามความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง บุคคลเหล่านี้จึงอยู่ในประเภทชอบคล้ายตามผู้อื่น ชอบยกยอตนเอง หรือขาดความเชื่อมั่นในตนเอง คำตอบของเขาจะไม่คงที่จะเปลี่ยนไปตามความนิยมของสังคม ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้นักวิชาการหลายท่านหันมาสนใจศึกษา และพยายามวัดความคงที่ของผู้ตอบ อย่างเช่น เกอร์เจน และมอร์ส (Gergen and Morse, 1967) ได้วิจัยเกี่ยวกับการสร้างสเกลวัดความคงที่ในตนเอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 209 คน ชาย 129 คน หญิง 80 คน วิธีการคือ ให้กลุ่มตัวอย่างเลือกคำอธิบายตนเอง ในทางบวกและทางลบ อย่างละ 5 ข้อ นำมาจัดคู่เป็น 45 คู่ แล้วให้ผู้ตอบให้คะแนนความสอดคล้องกันของข้อความในแต่ละคู่ ใช้สเกลการให้คะแนน 3 ระดับ คือ

0= สอดคล้องมาก 1= สอดคล้องปานกลาง และ 2 = สอดคล้องกันน้อยหรือไม่สอดคล้องเลย รวมคะแนนที่ได้ทั้งหมด คนที่ได้คะแนนน้อย แสดงว่าเป็นคนที่มีความรู้สึกคงที่ จากการหาความเที่ยงของแบบสอบถาม ช่วง 8 สัปดาห์ ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .73 และเมื่อนำไปหาค่าสหสัมพันธ์กับสเกลวัดความพึงปรารถนาของสังคม ปรากฏว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า สเกลนี้สามารถแยกคนที่มีความรู้สึกคงเส้นคงวาออกจากคนที่ชอบคล้อยตามสังคมเสมอได้

ผลการวิจัยของ เกอร์เจน และมอร์ส สนับสนุนผลการวิจัยของบราวน์เฟน (Brownfain, 1952) ซึ่งได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการสร้างสเกล เพื่อวัดมโนทัศน์ความคงที่ของตนเอง (self-concept stability) โดยถือเอาการตอบที่ไม่สอดคล้องกันของผู้ตอบระหว่างการให้คำตอบหน้าหน้าคะแนนตนเองในสิ่งที่ดีที่สุด และสิ่งที่เลวที่สุด เป็นหลักในการพิจารณาคะแนนความคงที่ ซึ่งคิดได้จาก ผลบวกของความแตกต่างระหว่างคะแนนที่ผู้ตอบให้หน้าหน้าตนเองว่าดีที่สุดและเลวที่สุด จากการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างนิสิตชาย จำนวน 62 คน พบว่า คนที่ได้คะแนนคงที่สูง มีแนวโน้มที่จะเป็นคนยอมรับนับถือตนเองหรือมองเห็นคุณค่าในตนเองสูง เป็นคนที่กว้างขวาง และรู้จักบุคคลหลาย ๆ คน

มีข้อสงสัยว่า ในกรณีที่มีจำนวนข้อกระทงมาก ผู้ตอบจะตอบคงที่ทั้งในส่วนต้น และส่วนท้ายของแบบทดสอบหรือแบบสอบถามหรือไม่นั้น นอร์ท (North, 1957) ได้วิจัยเพื่อตรวจสอบเซตคำตอบ และความคงที่ของการตอบแบบสำรวจรายการช่วงยงค์ประจำเครื่องบินไอพ่น J-47 เขาได้สร้างแบบสำรวจขึ้นมาจำนวน 220 ข้อ โดยใช้การวิเคราะห์งานจากการสัมภาษณ์รายละเอียดต่าง ๆ กับช่างประจำเครื่องบินไอพ่น การตอบแบ่งออกเป็น 2 ชุด คือชุดที่มีคำตอบเป็นความถี่ของการทำงานเป็นครั้ง และชุดที่คำตอบเป็นความถี่ของการทำงานเป็นช่วงเวลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทดลอง คือ ช่างประจำเครื่องบินไอพ่น 70 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ในแต่ละชุดแบ่งเป็น 4 ส่วน ให้แต่ละกลุ่มสลับตอบแบบหมุนเวียน ตอบวันละ 2 ครั้ง คือ ตอบตอนเช้าและตอนบ่ายของแต่ละวัน หลังจากการตอบเสร็จสิ้นลง คัดเลือกช่างที่ตอบแบบสำรวจไปแล้วมาสัมภาษณ์ซ้ำอีก 39 คน ผลการวิจัย ไม่พบว่ามีเซตคำตอบปรากฏขึ้น และไม่มีเหตุผลใด ๆ ที่จะสรุปได้ว่า คำตอบในส่วนแรก ๆ ของแบบสำรวจมีความคงที่มากกว่าคำตอบในส่วนท้าย

สำหรับในประเทศไทย มีการศึกษาการวัดความคงที่ และใช้เป็นตัวชี้วัดถึงความจริงใจของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น งานวิจัยของ อนันต์ บัวบาน (2525) ได้ทดลองศึกษาสเกลวัดความคงที่ 3 วิธี ในการหาความจริงใจ ได้แก่ วิธีใช้ข้อความซ้ำกัน วิธีใช้ข้อความที่สื่อความหมายคล้ายคลึงกัน และวิธีใช้ข้อสรุปเนื้อหาในแต่ละตอน

ของแบบสอบถาม แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ คือ จำเป็นอย่างยิ่ง (4) ไปจนถึงไม่จำเป็น (1) มีจำนวนข้อกระทงทั้งหมด 130 ข้อ แต่ละวิธีมีรายละเอียดดังนี้

วิธีที่ 1 สร้างโดยใช้ข้อความซ้ำกัน ผู้วิจัยได้แนวคิดมาจากแบบสอบชุด EPPS (Edwards Personal Preference Schedule) ใช้ข้อกระทง 8 คู่ โดยข้อความในแต่ละคู่เหมือนกันทุกประการ ให้คะแนนโดยดูคำตอบในข้อกระทงที่ซ้ำกัน คู่ใดตรงกันถือว่าได้คะแนนความจริงใจ 1 คะแนน ถ้าไม่ตรงกันได้ 0 คะแนน

วิธีที่ 2 สร้างโดยใช้ข้อความที่สื่อความหมายคล้ายคลึงกัน มีข้อกระทงทั้งหมด 8 คู่ ผู้วิจัยได้แนวคิดจากการหาความเที่ยงแบบวิธีคู่ขนาน (equivalence) ให้คะแนนโดย ถ้าข้อกระทงคู่ใด ผู้ตอบตอบตรงกัน ถือว่าได้คะแนนความจริงใจ 1 คะแนน ถ้าไม่ตรงกัน ถือว่าได้ 0 คะแนน

วิธีที่ 3 สร้างโดยใช้วิธีการสรุปซ้ำเนื้อหาในแบบสอบถามในแต่ละด้าน มีทั้งหมด 8 ด้าน จึงมีข้อกระทงลักษณะที่ให้สรุป 8 ข้อ ให้คะแนนโดยดูที่ค่าเฉลี่ย ถ้าค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละด้านของเนื้อหา กับคะแนนที่สรุปให้แก่นั้นเนื้อหาในต่อนั้นๆ ไม่แตกต่างกันเกิน 1 คะแนน ถือว่า ได้คะแนนความจริงใจ 1 คะแนน ถ้าห่างกันเกินถือว่า ได้ 0 คะแนน

ผลการวิเคราะห์ ได้ข้อสรุปในเชิงเสนอแนะว่าสเกลที่สร้างขึ้น โดยใช้ข้อความที่สื่อความหมายคล้ายคลึงกัน มีความเหมาะสมและน่าจะมีประสิทธิภาพดีที่สุดใน การที่จะตรวจสอบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจ จากผลการวิจัยของ อนันต์ บัวบาน ทำให้นักวิจัยหลายท่านประยุกต์ใช้มันโนทัศน์เรื่อง consistency โดยเฉพาะข้อกระทงคู่ขนานเป็นตัววัดความจริงใจ โดยนियามการให้คะแนนความจริงใจในข้อกระทงคู่ขนานว่า “ เป็นคะแนนที่พิจารณาจากคำตอบในข้อกระทงที่สื่อความหมายคล้ายคลึงกัน (คู่ขนาน) ถ้าผู้ตอบ ตอบข้อกระทงคู่ขนานห่างกันไม่เกิน 1 ช่วงระดับ คือ ช่วงระดับ 1-2 , 2-3 และ 3-4 จะได้ 1 คะแนน ถ้าตอบข้อกระทงคู่ขนานห่างกันเกิน 1 ช่วงระดับ ได้ 0 คะแนน “ ซึ่งงานวิจัยทั้งหมดเป็นการวิจัยเชิงทดลอง งานวิจัยแต่ละคนศึกษาตัวแปรตามเดียวกัน คือ ความจริงใจในการตอบแบบสอบถาม โดยใช้ข้อกระทงคู่ขนานเป็นตัววัด แต่อาจต่างกันด้านตัวแปรอิสระ สรุปดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความตั้งใจในการตอบแบบสอบถามโดย
ใช้ข้อกระทงคู่ขนานเป็นตัววัดความตั้งใจ

ผู้ทำวิจัย	ตัวแปรอิสระ	ประเภท แบบสอบถาม	จำนวนข้อ กระทงคู่ ขนาน
1.สุชีรา ภัทรายุทธวรรธน์ (2531)	การแจ้งให้ทราบล่วงหน้า, สีของ หมึกพิมพ์, การระบุวันส่งกลับ	มาตรฐานค่า 4 ระดับ	8 คู่
2.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2533)	การแจ้งให้ทราบล่วงหน้า, สีของ หมึกพิมพ์, การระบุวันส่งกลับ	มาตรฐานค่า 4 ระดับ	8 คู่
3.สุภา ลวกุล (2533)	สิ่งล่อใจ	มาตรฐานค่า 4 ระดับ	8 คู่
4.จรินทร์ กองศรี (2535)	การแจ้งล่วงหน้า, การติดตาม	มาตรฐานค่า 5 ระดับ	11 คู่
5.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2536)	ขนาดของแบบสอบถาม, การจัด หน้า, การให้สิ่งตอบแทน	มาตรฐานค่า 4 ระดับ	15 คู่
6.กอบแก้ว ภูติชนารักษ์ (2537)	เทคนิคการเตือนและการติดตาม	มาตรฐานค่า 4 ระดับ	10 คู่
7.วงเดือน อิมเงิน (2537)	สัดส่วนของข้อกระทงทางบวก และทางลบ	มาตรฐานค่า 4 ระดับ	15 คู่

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยอื่น ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูล ที่น่าสนใจ
ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของผู้วิจัยศึกษา เช่น

Donald (1960) และ Newman (1962 cited by Green, 1991) ได้ศึกษา
เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้ตอบเร็วกับกลุ่มผู้ตอบช้า โดยที่ Donald พบว่า มี
ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นระหว่างกลุ่มทั้งสองอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มที่ตอบช้าจะไม่มี ความคงที่ในการตอบ และ Newman
พบว่า ข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มที่ตอบกลับคืนทันที มีความผิดพลาดน้อยกว่ากลุ่มที่ตอบ
กลับช้า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Dalecki (1988) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความลำเอียงที่เกิดจากกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้
รับการติดตามในจำนวนครั้งที่ต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันเล็กน้อย ระหว่างกลุ่มที่
ตอบกลับก่อนและหลังการติดตาม ซึ่งเขาบอกว่า ในการติดตามหลายๆ ครั้งนั้น มีความ

จำเป็นต้องทำการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Willis, Yong และ Jia (1989) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของการตอบ และช่วงเวลาการส่งกลับคืนของแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง 5618 คน ที่อาศัยใน 27 ชุมชนในรัฐไอโอวา ซึ่งตรวจสอบคุณภาพของการตอบ โดยให้ตอบคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงส่วนตัว ตอบคำถามปลายเปิด การสัมภาษณ์ กระทั่ง และการตอบข้อกระทงทั้งหมดในคำถาม 3 ชุด พบว่า ความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับลดลงในแบบสอบถามที่กลับคืนมาช้า

นอกจากนี้ Green (1991) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างกลุ่มผู้ตอบทันที กลุ่มผู้ตอบช้า และกลุ่มที่ไม่ตอบ ในการส่งแบบสำรวจทางไปรษณีย์ โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ตอบก่อนการติดตาม หลังการติดตามครั้งที่ 1 หลังการติดตามครั้งที่ 2 และกลุ่มที่ไม่ตอบแต่เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ พบว่า มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ทั้งทัศนคติ / พฤติกรรม และคุณภาพของข้อมูลระหว่างกลุ่มที่ได้จากช่วงเวลาต่างกัน ผู้ตอบกลับมาช้า จะมีความสัมพันธ์กับความสนใจในเรื่องที่ถามต่ำ และเป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ

งานวิจัยในประเทศไทย สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และสุชีรา ภัทรายุทธวรรณ (2533) ได้ศึกษาผลของการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า สีของหมึกพิมพ์ และการระบุวันส่งกลับ ที่มีผลต่อความตั้งใจในการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ และเนื้อหาคำตอบตามการรับรู้ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มที่ตอบแบบสอบถามก่อนการติดตาม มีคะแนนเฉลี่ยความตั้งใจในการตอบสูงกว่ากลุ่มที่ตอบแบบสอบถามหลังการติดตาม

ส่วนงานวิจัยเปรียบเทียบสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของมาตรฐานค่าของแบบสอบถามในระยะก่อน และหลังการติดตาม โดยใช้วิธีประมาณค่าความเที่ยงแบบใช้ข้อความที่คู่ขนานกัน (parallel items) และแบบการวัดความคงที่ภายใน (internal consistency) นั้น จากการศึกษาของ อัญญา สุภานุสร (2536) ซึ่งได้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นครู-อาจารย์ ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 725 คน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของมาตรฐานค่าของแบบสอบถามที่ได้จากการประมาณค่าทั้งแบบการวัดความคงที่ภายใน และแบบใช้ข้อความที่คู่ขนานกัน จากกลุ่มที่ตอบในระยะก่อนการติดตามมีค่าสูงกว่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของมาตรฐานค่าของแบบสอบถามจากกลุ่มผู้ตอบระยะหลังการติดตามครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และระยะหลังการติดตามโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยของ สุชีรา ภัทรายุควรรษศน์ (2531) ศึกษาอัตราการตอบกลับ และความตั้งใจในการตอบแบบสอบถาม พบว่า อัตราการตอบและความตั้งใจในการตอบแบบสอบถามที่กำหนดวันส่งกลับไม่แตกต่างจากอัตราการตอบกลับและความตั้งใจในการตอบแบบสอบถามที่ไม่กำหนดวันส่งกลับ และงานวิจัยของ จรินทร์ กองศรี (2535) ที่ศึกษาวิธีการที่จะเพิ่มอัตราการตอบกลับและคุณภาพของข้อมูล จากแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยใช้ข้อกระทงคู่ขนานเป็นตัววัดความจริงใจ พบว่า คุณภาพของข้อมูลระหว่างกลุ่มที่ได้รับการติดตาม 1 ครั้ง กับ 2 ครั้ง ทั้งในระยะก่อนกำหนดวันส่งกลับ และหลังกำหนดวันส่งกลับ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการนำเสนอวิธีตรวจสอบความจริงใจและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสนใจวิธีตรวจสอบความจริงใจ 2 วิธี คือ การตรวจสอบโดยใช้ข้อกระทงคู่ขนาน และการตรวจสอบโดยใช้มาตรวัดความเท็จ (Lie scale) ผู้วิจัยมีข้อสังเกตเกี่ยวกับวิธีตรวจสอบทั้งสองวิธีเพิ่มเติมดังนี้

เกี่ยวกับการตรวจสอบโดยใช้ข้อกระทงคู่ขนาน งานวิทยานิพนธ์ที่ผ่านมา ใช้มาตรวัด consistency เป็นตัววัดความจริงใจ โดยกระทำภายใต้คำนิยามว่า “ ความตั้งใจในการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ หมายถึง ความคงที่ในการตอบข้อกระทงคู่ขนาน ” เมื่อพิจารณาถึงเครื่องมือที่ใช้วัดเป็นข้อความคู่ขนาน ใช้ตรวจสอบการตอบ โดยดูความคงที่ หรือความสอดคล้องของข้อต่อข้อ แบบ 1 : 1 (ไม่ได้ดูลักษณะความสอดคล้องของคะแนนรวม) ดังนั้น การตรวจสอบข้อต่อข้อแล้ว นิยามไปสู่ความจริงใจ เมื่อพิจารณาจริง ๆ แล้ว ความคงที่ในที่นี้มีความหมายลึกซึ้งกว่า ความคงที่โดยทั่วไป เพราะความคงที่ที่เขาตอบคำถามคู่ขนานแล้วสอดคล้องกัน สามารถชี้ถึงการเอาใจใส่ในการตอบของผู้ตอบ ซึ่งผู้ตอบจะต้องอ่านและพิจารณาตีความด้วยความตั้งใจจริง มีความหมายลึกซึ้งถึงความพอใจ และความเต็มใจในการตอบ ไม่ตอบแบบเดาสุ่ม การที่ผู้ตอบตอบแบบเดาสุ่ม ไม่ตั้งใจตอบ โอกาสที่จะตอบตรงกันในข้อกระทงซึ่งมีความหมายคล้ายคลึงกัน (คู่ขนาน) มีน้อยมาก ดังนั้น ความคงที่ของการตอบข้อคำถามคู่ขนานที่ตรงกันในที่นี้ จึงมีความหมายมากกว่าความคงที่ที่เป็นความเที่ยงตามค่าสถิติที่ใช้วัดกัน แต่หมายถึง ความตั้งใจ ความเต็มใจ ความจริงใจของผู้ตอบ

ในแบบสำรวจทางจิตวิทยา อย่างเช่น MMPI (Minesota Multiphasic Personality) และ SEI (Self- Esteem Inventory) มีสเกลชุดหนึ่งที่เรียกว่า Lie scale เป็นข้อกระทงแทรกไว้แบบสุ่มระหว่างข้อกระทงอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบความตั้งใจตอบหรือความจริงใจในการตอบของผู้ตอบ ใน SEI มี Lie scale 8 ข้อ เพื่อตรวจสอบ

ความซื่อสัตย์ในการตอบของผู้ตอบ ได้กล่าวถึง Lie scale ว่า “ Lie scale items were incorporated into the School Form as an index of defensiveness, if the students were being honest and forthright in his or her self-appraisal, the student would answer negatively. (Coopersmith, 1984) จะเห็นว่า ลักษณะพิเศษของ Lie scale โดยวิธีการและเนื้อหาค่อนข้างจะมีความตรงในแง่ของการวัดความรู้สึกภายใน เช่น ความบริสุทธิ์ใจ สุจริตใจ หรือการไม่โกหกในการตอบ